Valiokunnan lausunto MmVL 29/2026 vp─ U 69/2026 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2021/1139 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse yksinkertaistamisesta ja kalastustukia koskevan WTO:n sopimuksen sisällyttämisestä siihen

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2021/1139 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse yksinkertaistamisesta ja kalastustukia koskevan WTO:n sopimuksen sisällyttämisestä siihen (U 69/2026 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Saana Tarhanen, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkija Tapio Keskinen, Luonnonvarakeskus
- toimitusjohtaja Mikko Malin, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- suojeluasiantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Lounais-Suomen elinvoimakeskus
- Kalatalouden Keskusliitto

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Hyväksytty
3.1

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2026 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Komissio antoi 21.9.2026 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2021/1139 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse yksinkertaistamisesta ja kalastustukia koskevan WTO:n sopimuksen sisällyttämisestä siihen (COM(2026) 498 final). Ehdotuksessa esitetään muutoksia nykyiseen Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa (EMKVR) koskevaan asetukseen. Muutoksella pyritään muun muassa selkeyttämään Maailman kauppajärjestön (WTO) sääntelyn roolia rahaston tukikelpoisuussäännöissä sekä joustavoittamaan kalastuksen energiasiirtymään ja sukupolvenvaihdoksiin liittyviä rahoitussääntöjä. Ehdotuksessa esitetään muun muassa uusia määritelmiä (esimerkiksi ”energiasiirtymä kalastuksessa ja vesiviljelyssä” sekä ”nuori kalastaja”), esitetään muutoksia moottorien vaihtamista koskeviin sääntöihin, kiinnitetään huomiota pienimuotoista rannikkokalastusta koskeviin erityispiirteisiin, helpotetaan nuorten kalastajien tukemista mahdollistamalla yritysten omistusoikeuksien siirron tuki aiempaa paremmin, sekä helpotetaan kalastuksen energiasiirtymän tukemista. WTO-sopimuksen osalta selvennetään, että laittomaan, ilmoittamattomaan ja sääntelemättömään kalastukseen ei saa myöntää rahaston tukea.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää komission ehdotuksen tavoitetta Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimeenpanon yksinkertaistamisesta, kalastusalan energiasiirtymän edistämisestä sekä sukupolvenvaihdosten tukemisesta lähtökohtaisesti kannatettavana. Valtioneuvosto kannattaa myös komission ehdotusta merisuojelualueiden sekä kalastuksen yhteishoitojärjestelmien kehittämisen tukemisesta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahaston käyttöä voidaan ohjelmakauden loppuosalla kohdentaa nykyistä joustavammin jäsenvaltioiden ja kalatalousalan muuttuviin tarpeisiin.

Energiasiirtymä

Valtioneuvoston kalatalousalan energiasiirtymää koskevassa E-selvityksessä (Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle kalatalous- ja vesiviljelysektorin energiasiirtymästä (E 183/2022 vp)) on muodostettu seuraava kanta:

Suomi tukee komission tiedonannossa esitettyjä suunnitelmia sekä viitekehystä. Energiasiirtymän vauhdittaminen fossiilisista polttoaineista uusiutuviin polttoaineisiin on tärkeä kokonaisuus kalatalouden yritysten kannattavuuden parantamisen ja toimialan ilmastotavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Se edellyttää erityisesti muutoksia kalastusalusten voimanlähteissä (uusiutuvat ja vähäpäästöiset polttoaineet ja sähköistäminen). Suomi kannattaa tiedonannossa esitettyjä panostuksia ja toimia tutkimus- ja kehittämistoimien vauhdittamiseen. Kalastuslaivaston kapasiteetin hallinnointiin ja rahoittamiseen liittyvä EU-lainsäädäntö rajoittaa tällä hetkellä kuitenkin huomattavasti yritysten mahdollisuuksia investoida uusiin energiatehokkaisiin aluksiin sekä energiatehokkaiden uudistusten toteuttamista olemassa olevissa aluksissa.

Kalatalouden energiasiirtymän tukeminen tulisi ottaa huomioon yhteisen kalastuspolitiikan perusasetuksessa (1380/2013) sekä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevassa asetuksessa (1139/2021). Suomi katsoo, että komission tulisi harkita yhteisen kalastuspolitiikan perusasetuksen ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoasetuksen muuttamista tältä osin.

Edellä kuvatun kannan mukaisesti valtioneuvosto pitää myönteisenä, että komissio on ehdottanut EMKVR-asetuksen muuttamista energiasiirtymän rahoittamisen osalta. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti kalatalousalan energiasiirtymää edistäviin muutoksiin sekä moottorien korvaamista ja nykyaikaistamista koskevien tukikelpoisuusehtojen joustavoittamiseen. Valtioneuvosto tukee energiasiirtymää koskevien pilotti- ja tutkimushankkeiden sekä infrastruktuuri-investointien tukimahdollisuuksien laajentamista. Valtioneuvosto pitää perusteltuna siirtymistä pienimuotoisessa rannikkokalastuksessa nykyisestä moottoritehoon perustuvasta sääntelystä investoinnin todellisia ympäristöhyötyjä korostavaan lähestymistapaan.

Energiasiirtymän osalta valtioneuvosto arvioi, että komission esittämien muutosten lisäksi myös alusinvestointien rahoittamisen mahdollistaminen olisi perusteltua siltä osin, kuin kyse olisi vähäpäästöisten alusten hankinnasta pienimuotoiseen kalastukseen.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana jäsenvaltioiden ohjelmatason joustavuuden lisäämistä erityisesti kalastuslaivastoon liittyvien toimenpiteiden osalta. Mahdollisuus kohdentaa nykyistä suurempi osuus rahaston määrärahoista kyseisiin toimiin vahvistaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksia vastata kansallisiin tarpeisiin.

Sukupolvenvaihdokset ja nuorten kalastajien tukeminen

Valtioneuvosto pitää kalastusalan sukupolvenvaihdosten edistämistä tärkeänä. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti nuorten kalastajien ensimmäisen kalastusaluksen hankintaa koskevan tukitason nostamiseen sekä omistajanvaihdoksia koskevien tukikelpoisuussääntöjen joustavoittamiseen.

Rahaston sääntöjen yksinkertaistaminen

Valtioneuvosto näkee, että sääntelykehikon tulisi olla yksinkertaisempi siltä osin, kuin investointeihin myönnettävä tuki myönnettäisiin rahoitusvälineiden kautta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että asetuksen artiklan 13 kohtaan l) säädettäisiin poikkeus pienimuotoisen kalastuksen osalta. Nykyinen sääntely aiheuttaa ongelmia erityisesti pienimuotoisen kalastuksen toimijoille, jotka hankkivat uuden aluksen ilman julkista tukea, aloittavat pienimuotoisen kalastuksen tai kalastavat usealla aluksella. Näissä tapauksissa nykyinen asetus ei mahdollista tukea myöskään aluksille tehtäviin investointeihin, kuten pyydyksiin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan komissio pyrkii syyskuussa 2026 antamallaan ehdotuksella Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa (EMKVR) koskevan asetuksen muuttamisesta muun muassa selkeyttämään Maailman kauppajärjestön (WTO) sääntelyn roolia rahaston tukikelpoisuussäännöissä sekä joustavoittamaan kalastuksen energiasiirtymään ja sukupolvenvaihdoksiin liittyviä rahoitussääntöjä. Suomen kannalta keskeiset EMKVR-asetuksen muutosehdotukset koskevat kalastuksen energiasiirtymän rahoittamista, pienimuotoisen kalastuksen tukemista sekä kalastuksen sukupolvenvaihdoksia. Komission ehdotuksella ei lisätä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston kokonaisrahoitusta eikä jäsenvaltioiden kansallisia rahoitusosuuksia. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset liittyvät siten ensisijaisesti olemassa olevien määrärahojen käyttömahdollisuuksien laajenemiseen ja kohdentumiseen. Maa- ja metsätalousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja kannattaa komission ehdotuksen tavoitteita. Valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että rahaston käyttöä tulee ohjelmakauden loppuosalla voida kohdentaa nykyistä joustavammin jäsenvaltioiden ja kalatalousalan muuttuviin tarpeisiin.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että kalastetun kalan hiilijalanjälki muodostuu pääosin kalastusaluksissa käytettävästä polttoaineesta. Komission ehdotuksen mukaan kalastusalusten moottorien korvaamista ja nykyaikaistamista koskevia tukikelpoisuussääntöjä muutettaisiin energiasiirtymän edistämiseksi siten, että pienimuotoisessa rannikkokalastuksessa nykyisestä moottoritehoon (kW) perustuvasta lähestymistavasta siirryttäisiin arvioimaan investoinnin vaikutusta hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen. Muissa enintään 24 metrin pituisissa kalastusaluksissa säilyisi edelleen vaatimus siitä, ettei uusi moottori ole korvattavaa moottoria tehokkaampi (kW). Uutena asiana ehdotetaan kalastuksen ja vesiviljelyn energiasiirtymään liittyvien pilottihankkeiden tukimahdollisuutta. Suomessa Luonnonvarakeskus koordinoi EMKVR-rahoitteista Kalastuksen kehittämisohjelmaa, jonka yhtenä kehittämiskohteena on kaupallisen kalastuksen vihreä siirtymä. Pitkän aikavälin tavoitteena kehittämisohjelmassa on mahdollistaa fossiilisista energianlähteistä luopuminen.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan saamassa selvityksessä on nostettu esiin, että vaihtoehtoisiin energianlähteisiin perustuvan teknologian soveltaminen vanhoihin aluksiin ei useinkaan ole teknisesti mahdollista tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Vaihtoehtoisen käyttövoiman soveltaminen vanhoissa rannikkokalastusaluksissa voi olla käytännön tasolla haastavaa. Energiasiirtymän toteuttaminen kalastusalusten moottoreita vaihtamalla etenee hitaasti, koska moottoreiden vaihtoon sopivia koneita on huonosti markkinoilla ja niiden hinnat ovat suhteettoman korkeita. Maa- ja metsätalousvaliokunta painottaa, että siksi tukea tulee voida myöntää myös vähäpäästöisiin alusinvestointeihin. Sopivien tulevaisuuden energiaratkaisujen kehittäminen edellyttää myös laajaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa, ja komission ehdotus pilotti- ja tutkimushankkeiden tukimahdollisuuksien laajentamisesta on tältä osin kannatettava.

Energiasiirtymän vauhdittamista ja polttoaineen kulutuksen vähentämistä voidaan moottorien vaihdon lisäksi edistää myös muilla toimenpiteillä, joiden tukeminen erityisesti siirtymävaiheessa on kustannustehokkuuden näkökulmasta kannatettavaa. Näitä ovat muun muassa kalastusalusten apukoneiden sekä hydrauliikkakoneiden vaihtaminen sähköisiin vaihtoehtoisiin koneisiin sekä trooliverkkojen ja troolin osien, kuten leijojen vaihtaminen.

Rannikkokalastuksen osalta Suomessa on lupaavia tuloksia niin sanottujen rysäkameroiden ja -laskureiden käytöstä, joiden avulla voidaan vähentää tarvetta liikkumiselle sataman ja pyydysten välillä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää uusien teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton tukemista erittäin perusteltuna energiankulutuksen vähentämisen ja kalastajien tulonmuodostuksen näkökulmasta. Fossiilisten polttoaineiden kulutuksen vähentäminen pienentää samalla kalastajien polttoainekuluja ja parantaa sitä kautta alan kannattavuutta.

Sukupolvenvaihdosten osalta ehdotuksessa esitetään kahta keskeistä muutosta. Nuorten kalastajien ensimmäisen kalastusaluksen hankintaa koskevaa tuki-intensiteettiä korotettaisiin nykyisestä 40 prosentista 60 prosenttiin. Lisäksi yritysten omistajavaihdoksiin liittyviä tukirajoituksia lievennettäisiin. Ehdotuksen mukaan sääntelyä muutettaisiin siten, että omistajanvaihdoksia voitaisiin tukea, kun tuki myönnetään nuorelle kalastajalle, jolle yrityksen omistus siirtyy, tai kun kyseessä on vain pienimuotoista kalastusta harjoittava yritys. Aloittavien kalastajien kannalta ongelmallisena on pidetty myös EMKVR-asetuksen kalastusaluksiin liittyviin investointeihin myönnettävää tukea koskevaa niin sanottua 60 päivän sääntöä, jonka mukaan aluksen on tullut olla aktiivisessa kalastuskäytössä vähintään 60 päivänä kahden edellisen kalenterivuoden aikana. Sääntely aiheuttaa ongelmia erityisesti pienimuotoisen kalastuksen toimijoille, jotka hankkivat uuden aluksen ilman julkista tukea, aloittavat pienimuotoisen kalastuksen tai kalastavat usealla aluksella. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää myönteisenä, että saadun selvityksen mukaan myös tähän sääntöön on neuvotteluiden tuloksena tulossa helpotuksia.

Komissio ehdottaa myös uutta tukikelpoista kokonaisuutta, joka koskee merisuojelualueita ja kalastusrajoitusalueita. Ehdotuksen mukaan rahastosta voitaisiin rahoittaa kansallisten merisuojelualueita ja kalastusrajoitusalueita koskevien strategioiden valmistelua ja toimeenpanoa, näiden alueiden hallinnointia, kalastuksen yhteishallintajärjestelyjä sekä sidosryhmäyhteistyötä tukevia tiedotustoimia. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan näiden merisuojelualueita ja kalastusrajoitusalueita koskevien uusien tukimahdollisuuksien arvioidaan edistävän meriympäristön tilan parantamista, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä kalakantojen kestävää käyttöä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että suojelualueiden suunnittelussa ja toimeenpanossa panostetaan siihen, että suojelutoimet ja kalastuksen tarpeet saadaan yhteensovitettua parhaalla mahdollisella tavalla ja suojelutoimenpiteet hyödyttävät myös kalakantoja ja kalastuselinkeinoa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2026 vp

Helsingissä 19.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk (osittain)
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr (osittain)
jäsen Veronika Honkasalo vas (osittain)
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps (osittain)
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina